

Posudek školitelky

K disertační práci Mgr. Jana Balarina

Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení

podávám, zároveň s návrhem na ustanovení dvou oponentů, tento krátký posudek:

Disertant předložil obsáhlou práci (200 stran) na téma svrchovaně aktuální, a to nejen z českého pohledu, ale aktuální přinejmenším celoevropsky, ne-li světově. Jde o to, že při vědomí hromadného až globálního rozměru mnoha právních vztahů a subjektivních práv resp. zájmů, je soudní ochrana – tradičně přísně individuální – nedostačující (pokud vůbec použitelná: disertant správně poukazuje na to, že jsou-li náklady spojené s prosazením subjektivního práva vyšší než jeho hodnota, rezignuje racionálně uvažující osoba zpravidla na jeho ochranu resp. vymáhání). Disertant tak do problému vnáší mj. ekonomickou analýzu civilního procesu, jako disciplínu doposud nám neznámou (viz bod 3.2.2) a tedy kritický pohled na civilní proces současnosti, včetně hledání procesních alternativ (bod 3.2.3.)

Na bázi rozsáhlého studia a vyčerpávajících poznatků jak americké class action, tak dalších přístupů, které popisuje v části šesté nazvané Přehled řešení (zde se podává australské, izraelské, švédské, německé, rakouské, francouzské i dílčí evropské řešení) si vytyčuje za cíl práce – vedle důkladné analýzy nedostatečné české právní úpravy – „doporučit českému zákonodárci model, který by byl schopen uspokojit nároky soudobé společnosti na kolektivní civilněprocesní ochranu práv“ (str. 3). Tento cíl plní potom disertant v části sedmé a osmé, kde nejprve kriticky rozebírá současnou právní úpravu (tj. § 83 a §159a OSŘ), aby mohl nastínit hned dva alternativní (nebo komplementární) scénáře, a to jednak zrušení zmíněných ustanovení občanského soudního řádu bez náhrady, spolu s konstituováním obecného spolkového žalobního práva pro ta odvětví a situace, kde k hromadnému porušování práv může docházet. Ve druhém scénáři pak navrhuje přijetí komplexní úpravy skupinového řízení, zásadně ve variantě opt-in, avšak s možností – například u bagatelních nároků – i varianty opt-out, za současného posílení pravomocí soudu v garantování řízení a rozhodování o jeho podmínkách.

Těmto závěrečným návrhům de lege ferenda ovšem předchází nejen již zmíněný popis cizích právních úprav resp. přístupů k problematice, z nichž je možno čerpat inspiraci. Předchází jim rovněž obecnější charakteristika kolektivního procesu, tak jak je již jinde znám (v základním členění na skupinovou, reprezentativní a vzorovou žalobu). Předchází jim rovněž analýza potenciálu kolektivního procesu (v bodu 3.2.4), kterýžto potenciál doktorand spatřuje –

v souladu s citovanou literaturou – zejména v prosazení drobných nároků, v úspoře nákladů, ve snížení rizika procesního neúspěchu, v dosažení lepší vyjednávací pozice proti odpůrci, v zamezení nekonzistentnímu rozhodování jednotlivých případů. Předchází jim ovšem rovněž – při nezbytné snaze o objektivní vědecký přístup – analýza vybraných problémů kolektivní ochrany práv (viz část pátá disertační práce). Tuto analýzu, v členění na americkou class action a na evropský přístup, považuji v práci za mimořádně zdařilou.

Disertační práci plně doporučuji k obhajobě i k publikaci. Širšímu okruhu právnické veřejnosti může posloužit jako vyčerpávající zdroj poznatků o daném tématu, legislativě přináší cenný podklad k úvahám o dalším směřování české právní úpravy a může se rovněž stát důležitým impulsem pro další rozvoj vědního oboru civilní právo procesní.

V Praze, dne 19.1.2011

Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.
školitelka